

OBLJETNICE

250. OBLJETNICA
TADIJANOVIĆEVE GRAMATIKE

Prije 250 godina svijet je ugledala još jedna hrvatska gramatika – Blaž Tadijanović 1761. u Magdeburgu objavio je svoju knjižicu *Svaschta po mallo illiti kratko sloxenye immenah, i ricsih u illyrski, i nyemacski jezik* (Svašta po malo iliti kratko složenje imenah i ričih u ilirski, i njemački jezik). Gramatičica je imala i drugo izdanje, u Tropavi 1766.

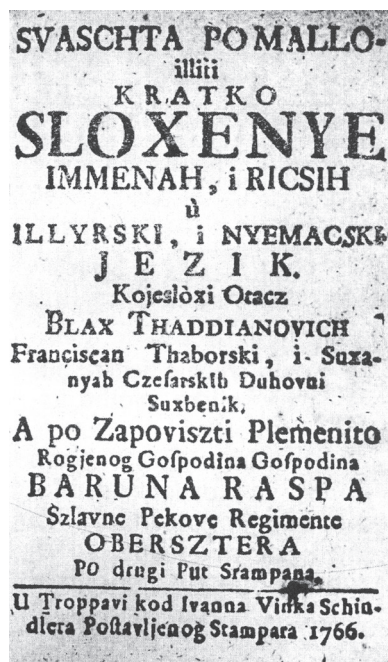
Blaž Tadijanović bio je kapelan, a ne jezikoslovac; kao kapelan ostao je sa svojim krajišnicima u zarobljeništvu u Sedmogodišnjem austrijsko-pruskom ratu i na nagovor je svojih sunarodnjaka napisao gramatiku. Svrha je toj knjižici praktična jer je trebala naučiti njemačkomu i hrvatskomu sve potrebite.

Naslovne riječi *svašta* i *kratko* posve odgovaraju sadržaju Tadijanovićeve gramatičice. Maloga je formata, 192 str., veličine je dlana, veličine molitvenika – da bi ju potrebiti mogli uvijek imati uza se, da bi uvijek bila pri ruci.

Riječ je o pravoj jezikoslovnoj svaštarići u kojoj je zapisana kratka hrvatska gramatika, rječnik hrvatsko-njemački, uzorci oslovljavanja i razgovora, a na koricama i tablica množenja.

Tadijanović se u Pridgovoru otkriva kao purist – čitatelju objašnjava o *ilirskim ričima*: „Metniofam Ja u ovoj Knyzi dosta Ricfih Kojechefe Tebi vidditti Kakonno nove, i tugje, ališu onne prave Illyrske. Zato ucšije pravvo fvojim Jezikom govoriti, a nemoj od drugoga jezika ricfih Krafti; zaschto znadesch fam, da tugje ukradeno, opet vlja povratiti; i daše obicfaje rechi:

s - tugja Konya u pol blatta...

„dakle Kadda govorišch fvojim slavnim Jezikom, nemoj miščhati tugjih ricfih govorechi: FELCHJER, TISCHLJAR, SCHMIT, i ostalo; nego reczi materinskim fvojim jezikom: Briacs, Strugacs, Kovacs, Schilacz, Czippellar i ostalo“.

Tadijanovićeva je gramatika prva od triju hrvatskih slavonskih gramatika nastalih u posljednjim četirima desetljećima 18. st. Svakako nije riječ o gramatici u suvremenom značenju, riječ je o kratkom jezičnom priručniku za učenje ponajprije njemačkoga jezika – hrvatske je gramatike tek toliko da pomogne svladavanju njemačkoga jezika. Usprkos tomu, Tadijanovićeva je knjižica nezaobilazno mjesto u povijesti hrvatskih gramatika jer opisuje naddijalekatnu štokavštinu uzdižući ju na razinu književnoga jezika, posve ravnopravnoga njemačkomu.

Sanda Ham